

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF "DEVELOPMENT" FROM THE PERSPECTIVE OF THE TRANSFORMATION ECONOMY

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «РОЗВИТОК» З ПОЗИЦІЙ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Nataliia Trushkina¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-256-2-9>

На даний час особливої актуальності набувають проблеми стратегічного розвитку інфраструктури як складової логістичної системи [1–3]. І, у першу чергу, слід приділити увагу уточненню понятійно-категоріального апарату у напрямі визначення суті й змісту терміна «розвиток». При цьому варто зазначити, що дискусійний, багатоаспектний і міждисциплінарний характер поняття «розвиток» призводить до появи значної кількості тлумачень цієї наукової категорії. Однак загальна думка щодо трактування розвитку у сучасній економічній науці не цілком розкрита і вимагає ґрунтовного теоретичного аналізу.

Аналіз свідчить, що деякі науковці ототожнюють поняття розвитку з еволюцією, зростанням, поліпшенням, удосконаленням тощо. Але здебільшого вчені розрізняють ці наукові категорії, розуміючи під розвитком закон, принцип, системну складову, зміни, явище, дію, процес, результат, властивість системних об'єктів. У наукових джерелах зустрічається безліч визначень поняття «розвиток». Це:

незворотні, закономірні зміни технологічного способу виробництва (С. Мочерний);

зміни, які пов'язано з перетворенням внутрішньої будови об'єкта, у структурі, що являють собою сукупність взаємопов'язаних елементів, зв'язків і залежностей (Б. Грушин);

властивість системних об'єктів (О. Вініченко);

процес переходу системи з одного стану в інший, що супроводжується зміною її якісних і кількісних характеристик (Е. Шубравська);

довготривала сукупність процесів кількісних і якісних змін у функціонуванні системи (Ю. Погорелов);

безупинний процес, що відбувається за штучно встановленою або природною програмою як зміна станів підприємства (Ю. Погорелов);

¹ Research Center for Industrial Development Problems
of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine

рух уперед, формування нових рис, становлення нових структурних характеристик об'єкта, його еволюція, поліпшення, вдосконалювання, прогрес, а також зростання і розширення (О. Гапоненко, А. Панкрухин);

унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі (О. Раєвнєва);

об'єктивна зміна тільки якісних характеристик системи (М. Афанасьєв, В. Рогожин, В. Рудика);

сукупність змін різної економічної природи, спрямованості, інтенсивності (І. Богатирьов);

сукупність спрямованих, інтенсивних та якісних змін економічної природи (С. Дунда);

динамічна система взаємодіючих підсистем, передумов, факторів і принципів, які формують вектор кількісних і якісних змін функціонування підприємства, спрямованих на досягнення пріоритетів (В. Кифяк);

сукупність змін, які ведуть до появи нової якості та зміцнення життєвості системи (Е. Коротков);

процес сукупних змін у соціально-економічній системі, спрямований на його перехід у новий якісно-кількісний стан у часі (Т. Надтока, Г. Какуніна);

перехід закономірних якісно-кількісних змін економічної системи у довгостроковому періоді (А. Сірко);

багатовимірний процес, який включає реорганізацію та переорієнтацію всієї економічної і соціальної системи (М. Торадо);

здатність будь-якої соціально-економічної системи змінювати свою структуру, склад елементів і функцій (Є Моргунов);

процес, який не припиняється у часі, триває планомірно, має стрибкоподібний характер і відбувається з використанням якісних і кількісних змін (Л. Жилінська, О. Розумчук);

послідовна зміна сфер діяльності, яку закономірно викликано реактивною і проактивною реакцією менеджменту на вплив внутрішнього і зовнішнього середовища (М. Кушнер, Е. Карліна);

процес оновлення виробничих або бізнес-процесів, що забезпечує якісно новий рівень функціонування системи (М. Нечепуренко);

довготривала сукупність процесів кількісних та якісних змін у діяльності підприємства, які приводять до поліпшення його стану (К. Дєєва);

ускладнення певної системи, якісні перетворення структури та зростання економіки, прогрес різного роду явищ, покращення використання наявних ресурсів (Ю. Волошук);

незворотні, закономірні, спрямовані на розв'язання протиріч між системою та зовнішнім середовищем або всередині системи кількісні, структурні та якісні зміни (В. Шинкаренко, Н. Бурмака);

незворотні, цілеспрямовані, закономірні зміни якісних, структурних і функціональних його компонент (С. Вечеря).

Отже, на підставі узагальнення наукової літератури виявлено, що вчені розглядають розвиток як загальнонаукову категорію або поняття в економіці. Окреме місце в економічній площі приділяється різним аспектам розвитку підприємства як економічної системи; ефективного розвитку суб'єктів господарювання; економічного розвитку; сталого розвитку.

При цьому дослідники трактують розвиток як процес (специфічний процес зміни; процес, унаслідок якого відбувається зміна якості явища; процес, у результаті якого відбувається перехід від одного якісного стану до іншого; розгорнутий у часі процес кількісних і якісних змін явища; іманентний процес, джерело якого укладено в самому об'єкті, що розвивається; процес зміни структури системи; безперервний процес різних форм взаємодій у межах системи; незворотний, спрямований, закономірний і унікальний процес змін відкритої системи у просторі та часі; процес формування нової відкритої системи, який виражений у якісній зміні складу, структури і способу функціонування системи; тісно взаємозв'язаний процес кількісних і якісних перетворень); зміни (сукупність кількісних, якісних і структурних перетворень); складову системи (поглиблення складу чогось, внесення у нього чогось нового, раніше не відомого).

У результаті дослідження встановлено, що на сьогоднішній день поняття «розвиток» варто розглядати з позицій трансформаційної економіки з урахуванням суттєвого впливу екзогенних і ендегенних чинників і появою нових викликів часу. Серед них можна вказати такі, як активізація і поглиблення процесів глобалізації та євроінтеграції, трансформації [4], цифровізації [5–6]; інфраструктурне забезпечення [7] і перехід до мережеских форм взаємодії і партнерства [8]; застосування інструментарію зеленої логістики [9] у контексті реалізації концепції зеленої економіки [10] тощо.

Таким чином, поняття «розвиток» пропонується трактувати як процес трансформації логістичних систем шляхом переходу ключових складових (наприклад, транспортна, логістична інфраструктура) на якісно новий рівень функціонування завдяки адаптації до мінливості й нестабільності чинників зовнішнього і внутрішнього інституційного середовища.

Перспективи подальших досліджень полягають у теоретичному узагальненні наукових підходів до визначення поняття «розвиток інфраструктури» з урахуванням глобальних змін.

Список використаних джерел:

1. Цвірко О. О., Трушкіна Н. В. Логістична інфраструктура: сутність і роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. *Moderní aspekty vědy*: XIX. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika, Jesenice : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. Str. 258–279.
2. Trushkina N. Conceptual approaches to determining the economic essence of the logistics system category. *Theoretical Foundations in Economics and Management*: Collective monograph. Boston: Primedia eLaunch, 2022. P. 107–115. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.2.3.2>
3. Hryhorak M. Yu., Zaloznova Yu., Trushkina N. V. Modelling as a tool of strategic development of the regional logistics system. *Intellectualization of logistics and Supply Chain Management*. 2022. Vol. 12. P. 18–35. DOI: <https://doi.org/10.46783/smart-scm/2022-12-2>
4. Трушкіна Н. В. Трансформація як економічна категорія: уточнення термінології. *Actual priorities of modern science, education and practice*: Proceedings of the XII International Scientific and Practical Conference (France, Paris, March 29 – April 01, 2022). Paris: International Science Group, 2022. P. 241–248.
5. Trushkina N. Development of the information economy under the conditions of global economic transformations: features, factors and prospects. *Virtual Economics*. 2019. Vol. 2. No. 4. P. 7–25. DOI: [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04\(1\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04(1)).
6. Kryshchanovych S., Prosovych O., Panas Y., Trushkina N., Omelchenko V. Features of the Socio-Economic Development of the Countries of the World under the influence of the Digital Economy and COVID-19. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. No. 1. P. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.2>
7. Trushkina N., Buhaieva M., Skoptsov K. Modernization of Transport Infrastructure in the Context of Sustainable Development of the National Economy: European Practice and Ukrainian Realities. *Innovations for Achieving the Sustainable Development Goals: Science, Education and Economics*: Collective monograph. Ljubljana: Ljubljana School of Business, 2022. P. 242–264.
8. Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «мережева структура». *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 12–19. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-8-12-19>
9. Dźwigoł H., Trushkina N., Kwilinski A. The Organizational and Economic Mechanism of Implementing the Concept of Green Logistics. *Virtual Economics*. 2021. Vol. 4. No. 2. P. 74–108. DOI: [https://doi.org/10.34021/ve.2021.04.02\(3\)](https://doi.org/10.34021/ve.2021.04.02(3))
10. Trushkina N. Green economy in the conditions of modern challenges: conceptual frameworks. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. Vol. 1. No. 1. P. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220101.1>